

ИНОВАТИВНА ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ ПО ЗЕМЕДЕЛИЕ „ТОДОР РАЧИНСКИ“

гр. Генерал Тошево-9500, обл. Добрич, ул. „Опълченска“ №46,
e-mail: pgz_gt@abv.bg; www.pgzemedelie.com

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР:.....

/КРИСТИЯНА ИВАНОВА/

ПРАВИЛНИК ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ВЪЗПИТАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ И ТРУД

В

**ПРОФЕСИОНАЛНА ГИМНАЗИЯ
ПО ЗЕМЕДЕЛИЕ „ТОДОР РАЧИНСКИ“**

ГР. ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО

За учебната 2023/2024 година

Настоящият план е приет на заседание на Педагогическия съвет с

Протокол № 10/14.09.2023 г. и утвърден със Заповед № РД-04-761/14.09.2023 г.

Г Л А В А П Ъ Р В А

Общи положения

1. С този правилник се определят условията и редът за осигуряване на безопасни условия на обучение, възпитание и труд в Професионална гимназия по земеделие „Тодор Рачински“
2. Правилникът има за цел да конкретизира основните изисквания, отговорности и права, които трябва да се спазват от длъжностните лица и учащите при провеждане на обучението, възпитанието и труда в училището.
3. Настоящият правилник е разработен на основание чл. 5 ал. 1 от Инstrukция от 5 юли 1996 година на МОН за изискванията на безопасни условия на възпитание, обучение и труд в системата на народната просвета – ДВ. бр.61/1996 г.
4. Правилникът се утвърждава от директора на ПГ по земеделие “Тодор Рачински” не по-късно от началото на учебната година.
5. Правилникът се актуализира при въвеждане на нови съоръжения, учебно-технически средства, материали и вещества; при изменение на правилата, нормите и изискванията за безопасност на труда в Република България.

РАЗДЕЛ I

Област и ред за прилагане на правилника

1. Изискванията за осигуряване на безопасни и здравословни условия на възпитание, обучение и труд са за всички служители, ученици, родители на учениците, както и за външните лица, посещаващи по различен повод училището.
2. Правилникът определя задълженията на длъжностните лица и различните категории персонал, съобразно длъжностната им характеристика по осигуряване на безопасни и здравословни условия на възпитание, обучение и труд.
3. Всички служители при извършване на ежедневната си дейност подлежат на контрол за спазване на правилата по безопасно възпитание и обучение на учениците.
4. Правилникът се отнася за учениците, педагогическия и непедагогическия персонал в Професионална гимназия по земеделия “Тодор Рачински”, както и за лицата, които по различни поводи се намират в училищната сграда, учебните цехове, работилниците, производствените участъци, площадки, терени и други.
5. Осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд при провеждане на възпитанието, учебната, извънкласната и извънучилищната дейност и при извършване на трудови дейности се спазват установените в Република България единни правила за безопасност на труда.
6. Отговорност за изпълнението на правилника носи училищното ръководство.
7. Същите са длъжни да сключват договор за условията, при които ще се проведе производствената практика.

РАЗДЕЛ II

Права, задължения и отговорности на длъжностните лица и учащите за осигуряване и спазване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд

Работещите в училището носят отговорност за организирането на трудовата си дейност и резултатите от нея по начин, който не застрашава здравето и живота на учениците.

Работещите в училището са длъжни незабавно да информират директора и съответните органи при налична информация за дете в риск или дете, жертва на насилие.

Работещите в училището за задължени:

1. Да спазват установената трудова, техническа и технологична дисциплина, да изпълняват трудовите си задължения точно и добросъвестно.
2. Да се явяват на работа в състояние, което им позволява да изпълняват възлаганите им задачи и да не употребяват през работно време алкохол или други упойващи вещества.
3. Да спазват правилата за здравословни и безопасни условия на труд, безопасността на движението и противопожарната охрана.
4. Да се грижат за собствената си безопасност и безопасността на лицата, които биха могли да пострадат при извършването от тях работа или дейност.
5. Да не предприемат по своя инициатива работа, с която не са запознати, не им е възлагана и не съответства на тяхната длъжностна характеристика и професионална квалификация.
6. Да поддържат и повишават знанията и квалификацията си по безопасните методи на труд.
7. Периодично или за конкретен случай да се запознават с изискванията за безопасна работа, отнасящи се за работното място, на което работят.
8. Имат право да откажат изпълнението или да преустановят работата, когато възникне сериозна и непосредствена опасност за живота и здравето им, като незабавно уведомят за това прекия си ръководител.
9. Имат право да откажат изпълнението на работа, за която не са инструктирани или нямат изискващата се правоспособност.
10. Задължително е да се явяват на периодични медицински прегледи или изследване, когато за това им е съобщено или в друг конкретен случай.

Всеки работник, служител или посетител носи лична отговорност за:

1. Здравето и безопасността си, както и за здравето и безопасността на другите лица, засегнати от неговата дейност, в съответствие с квалификацията си и дадените му от директора и Комисията за извършване на инструктаж, организация и контрол на дейностите по безопасни условия на възпитание, обучение и труд правомощия.
2. Правилното използване на машините, апаратите, опасните вещества и материали, и другото работно оборудване.
3. Правилното използване на личните предпазни средства и специално работно облекло.
4. Правилното използване на средствата за колективна защита, без отстраняване и самоволна подмяна.
5. Незабавното информиране на директора и/или домакина за всяка възникнала обстановка при работа, която може да представлява непосредствена опасност за тяхното здраве и за всички неизправности в оборудването за работа и средствата за колективна защита.
6. Уведомяване при необходимост и своевременно на медицинската сестра за оказване на долекарска медицинска помощ.

При спешни случаи да се използва телефонът за Спешна помощ (тел. 112) и телефоните за връзка с личните лекари на служителите и родителите на учениците.

Директорът и медицинската сестра поддържат регистър за всеки клас с телефоните на родителите на учениците и телефоните на личните лекари. В електронния дневник задължително се попълва информация за телефоните номера на родителите и личните лекари, както и техните имена.

Всеки служител, работник или посетител на училището се задължава да:

1. съдейства на директора и групата/комитета по БУВОТ при изпълненията на дейности за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и на предписанията, дадени от контролните органи;
2. използва подходящи средства за предпазване от злополуки при необходимост за ръчно повдигане, поддържане и пренасяне на тежести, предмети, уреди и др.;
3. поставя на подходящи места, високо и далеч, с цел недостигане от учениците вещества, суровини, материали и др., с оглед предпазването им от заболявания и злополуки;
4. спазва изискването, че работното оборудване се монтира, демонтира, подменя, поддържа и др., само от правоспособно лице.

Всеки служител, който временно отстрани средство за защита или сигнализация при извършване на ремонт, монтаж, профилактика и др., е длъжен да го възстанови незабавно или да предприеме други защитни мерки със същата ефективност.

Работещите в училището са длъжни да спазват строго:

1. Конвенцията на ООН за правата на детето и Закон за закрила на детето.
2. Санитарния минимум за училищата, изискванията за безопасни условия на възпитание, обучение и труд при придвижването на ученици и персонал като пешеходци или пътници в превозно средство.
3. При туристически прояви с ученици, придружаващите ги служители ползват средства за сигнализиране при пресичане на улицата – палка „Стоп! Деца“ и спазват изискванията за безопасност на движението, съгласно ЗДП и Правилника за прилагане на закона за движение по пътищата.

Училищно ръководство

Училищното ръководство е длъжно:

- Да осигурява работа на учениците с напълно обезопасени машини и съоръжения;
- Да създава повишен технически надзор при изпълнение на изискванията на техническата безопасност в цеховете и други, където има ученици на практика;
- Да осигурява редовно и качествено провеждане на инструктажа за безопасността на труда преди започване на учебната и производствената практика и следи за спазването на съответните правила;
- Да не допуска провеждане на учебна и производствена практика с ученици извън предвиденото време в учебната програма – в неучебни, празнични и почивни дни, през нощта от 22,00 до 5,00 часа, както и полагането на извънреден труд;
- Да осигурява на учениците най-малко две почивки през време на работния/трудовия/ ден.

Педагогически персонал

1. В началото на всяка учебна година класните ръководители и учителите запознават учениците с нормите за безопасност и условията на труд в класните стаи и кабинетите.

2. При провеждане на спортни игри, походи, състезания и други извънучилищни дейности класните ръководители и учителите задължително инструктират учениците за поведението им като състезатели, участници в похода, пешеходци и пътници в транспортни средства.

3. Списъците на учениците от групите, заминаващи на поход, екскурзия и т. н. се предават на директора след провеждане на задължителния инструктаж заедно маршрутния лист за придвижване на групата.

4. Екскурзии се провеждат само с изправни моторни превозни средства.

5. При организиране на походи по възможност не се включват хронично болни ученици. Същите могат да участват в похода след разрешение от лекар и писмено съгласие на родителите /или присъствието на родител на мероприятиято/.

6. Преди провеждането на общински, регионални и национални спортни състезания, участниците – ученици задължително преминават през медицински преглед под ръководството на учителите по физическо възпитание или треньорите.

7. Преди провеждане на лабораторни упражнения учениците предварително се инструктират от преподавателя за безопасна работа.

8. При провеждане на часовете по производствена практика учениците задължително се придружават от преподавателя.

9. Задължително е разглеждането на теми по БД в ЧК.

10. След приключването на учебните занятия учителите задължително проверяват за забравени включени електрически уреди, учебно-технически средства и осветление.

11. Дежурните учители следят за нормалното придвижване на учениците по коридорите и стълбищата в училищната сграда и следят за поведението на същите в класните стаи, коридорите и стълбищата.

12. Класните ръководители организират застраховането на учениците от паралелката.

13. Учителите по производствено обучение при провеждане на практика в лабораторните, учебните работилници и учебно-опитните стопанства са длъжни:

а/ Да извършват необходимия въстъпителен инструктаж, да обучават учениците на правилна и безопасна работа при провеждане на трудовото и производствено обучение, както и да ги инструктират при смяна на работното място;

б/ Да вписват проведения с учениците инструктаж и обучение по безопасността на труда в специална книга за инструктажи;

в/ при системни нарушения по безопасността на труда да отстраняват от работа учениците;

г/ Да не допускат на работа ученици, които са без работно облекло и без да ползват ЛПС.

Непедагогически персонал

/помощен и обслужващ персонал – работници и служители/

1. Да спазват установената трудова, техническа и технологична дисциплина, да изпълняват трудовите си задължения точно и добросъвестно.

2. Да се явяват на работа в състояние, което им позволява да изпълняват възложените им задачи и да не употребяват през работно време алкохол или друго упойващо вещество.

3. Да спазват правилата за здравословни и безопасни условия на труд, безопасността на движението и противопожарната охрана.

4. Да се грижат за собствената си безопасност и безопасността на лицата, които биха могли да пострадат при извършваната от тях работа или дейност.

5. Да поддържат реда, необходимата чистота, културна и приветлива обстановка.

6. Да не предприемат от своя инициатива работа, с която не са запознати и не им е възлагана.

7. Да не работят с машини, които не познават.
8. Да поддържат и повишават знанията и квалификацията си по безопасните методи на труд.
9. Периодично или за конкретен случай да се запознават с изискванията за безопасна работа отнасящи се за работното място – машината, на която работят.
10. Имат право да откажат изпълнението и да преустановят работата, когато възникне сериозна и непосредствена опасност за живота и здравето им, като незабавно уведомят за това прекия си ръководител.
11. Имат право да откажат изпълнението на работа, за която не са инструктирани или нямат изискваната се правоспособност.
12. Задължително да се явяват на периодичен медицински преглед и изследване, когато за това им е съобщено или в друг конкретен случай.
13. Чистачките задължително забърсват с влажна кърпа всяка сутрин преди началото на учебните занятия всички чинове, маси, бюра, пейки, первази и повърхности.
14. Преди началото на учебните занятията всички класни стаи, кабинети, учителска стая и канцеларии задължително се почистват и се проветряват.
15. Класните стаи и кабинетите задължително се проветряват през всяко междучасие.
16. Класните стаи и кабинетите задължително се почистват след приключването на всяка учебна смяна – проветряват се и се забърсват с влажна кърпа.
17. Преди началото на учебните занятия по време на отоплителния сезон огнярът всяка сутрин проверява състоянието на радиаторите в училищната сграда, а при констатирани нередности незабавно уведомява училищното ръководство.
18. Преди началото и след края на учебните занятия работникът по поддръжка и ремонт задължително проверява състоянието на вратите, прозорците, чиновете, масите, бюрата, шкафите и осветлението. При констатиране на нередности незабавно пристъпва към отстраняването им като своевременно уведомява домакина и училищното ръководство.
19. Коридорите и стълбищата в училищната сграда се забърсват от чистачите след всяко междучасие.
20. Санитарните помещения се почистват преди започването на учебните занятия, след всяко междучасие и след приключване на учебните занятия.
21. Чистачите измиват прозорците всяка ваканция. Тяхното почистване се извършва след внимателното им отваряне, а също на изправни маси или стълби.
22. Качването и слизането при почистването на прозорците или подмяна на осветителните тела става изключително внимателно при спазване на правилата за безопасност.
23. Черните и белите дъски се почистват ежедневно.
24. Училищният двор и спортните площадки се почистват всяка сутрин, след голямото междучасие и след приключване на учебните занятия.
25. Пердета, завеси, покривки, пътеки и щори се перат всяка ваканция.
26. Почистването на паркета става през ваканцията, като чистачките спазват правилата за работа с опасни химикали.
27. По време на работа с опасни химикали прозорците в кабинети, класните стаи и залите задължително са отворени.
28. При подмяна на осветителни тела, ремонт на учебно-технически средства, съоръжения, машини, печки и други, те задължително се изключват от ел. мрежа.
29. Ремонт на ел. табла се извършва само след централно изключване на ел. мрежа.
30. След приключване на учебните занятия задължително проверяват за забравени включени ел.уреди, учебно-технически средства и осветления.
31. Обслужващият персонал изпълнява задълженията си по трудов договор и длъжностна характеристика и работно облекло.

32. До началото на учебната година задължително се осигуряват от длъжностното лице медикаментите за долекарска помощ.

33. При пожар, земетресение, авария, стихийно бедствие и др. чистачите от първия етаж обезпечават отварянето на вратите и изходите за евакуация на учениците.

34. За училищни нужди се закупуват или приемат като дарения само уреди, съоръжения, пособия, учебно-технически средства и др., отговарящи на БДС.

35. Лесно запалими материали се съхраняват от домакина на строго определените за целта места, безопасни за здравето и живота на учениците и трудовия колектив.

36. Забранено е запалването на събраните отпадъци и листа в училищния двор и около него.

37. През Есенно-зимния сезон стриктно да се спазва планът за работа при зимни условия – “План за осигуряване на нормален учебен процес през зимата” с оглед на безопасните и здравословни условия на труд.

38. Стриктно се изпълняват указаните дейности за почистване и дезинфекция, свързани с въведените в учебното заведение противоепидемични мерки за превенция при пандемии.

39. Ежедневно сутрин се извършва медицински филтър на всички влизащи в сградата на учебното заведение и не се допускат лица с повишена температура и грипозни симптоми при пандемия.

Ученици

1. Учениците имат право на достъпна и съобразена с възрастта им информация за правилата за безопасност.

Учениците участват в организирани форми на обучение, отнасящи се до:

- безопасност на движението по пътя;
- безопасно поведение при бедствия, аварии и катастрофи;
- правила за безопасни игри и предпазване от нараняване при други дейности: физически занимания, трудово-конструктивна дейност; достъпни трудови и битови дейности;
- овладяване на правила за общуване без прояви на насилие и агресия.

2. Учениците се запознават с достъпни за възрастта си правила по създаване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.

3. Задължително през летния и зимния сезон да се провеждат инструктажи за безопасност при движение и игра в двора и извън училището при различни прояви на туризъм.

4. Учениците участват активно в проиграването на плана за евакуация при евентуален пожар, бедствия и аварии. След проиграване на плана, председателят на комисията за пожарна безопасност изготвя писмен отчет за начина на провеждане и времето за евакуация на учениците и персонала от сградата, който отчет представя на директора.

5. Включването на учениците в дейностите по защита при пожар, бедствие и катастрофа се осъществява чрез:

- Осигуряване на подходящо обучение за изучаване на най-вероятните екстремни ситуации, техните особености и различни последствия.

- Изграждането на умения и навици, и формиране на поведенческа психология за защита и самозащита при екстремни ситуации.

- Участие в тренингови занимания за придобиване на практически умения и нагласи за оказване на първа помощ.

6. Учениците задължително се осигуряват с предпазни средства при изпълнение на режимни моменти, свързани с обучение и практика по безопасност на движението, пожар и др. аварии и катастрофи (напр. каска за водач на велосипед).

7. Участието в организирани учебни дейности за усвояване на поведение за действие при бедствия, аварии и катастрофи, като и спазването на създадената организацията, ред и дисциплина по време на заниманията е задължение на всеки участник в образователния процес.

8. При придвижване от дома към училище са задължава стриктно да спазва правилата за движения по пътищата.

– При пресичане на улица “Опълченска” до изхода на училището всеки ученик е длъжен да се огледа, послуша и ако не идва превозно средство да премине и като ползва обозначените за целта пешеходни пътеки.

– Придвижването по коридорите и стълбищата в училищната сграда става само от дясно.

– Забранява се на учениците да тичат, скачат и да се боричкат в класните стаи и училищните коридори.

– Пет минути преди започване на часа учениците заемат работните си места и спокойно изчакват идването на преподавателя.

– Категорично се забранява на учениците качването по первазите на прозорците, както и катеренето по спортните съоръжения без разрешението на преподавателя по физическо възпитание.

– Организирането и провеждането на спортни игри и състезания в двора на училището и спортните площадки става само в присъствието на учител. Ако топката попадне на улицата, ученикът внимателно излиза на уличното платно под наблюдението на учителя.

– Забранява се на учениците при отсъствие на учител да вдигат шум в класните стаи.

– По време на извънкласни и извънучилищни мероприятия, учениците задължително и стриктно спазват указанията на класния ръководител или учителя-ръководител.

– Забранява се на учениците да пипат и боравят с учебно-технически средства и пособия без присъствието на учител.

– Категорично е забранено на учениците да пипат здрави или счупени контакти и електрически ключове. При откриване на увредени или счупени контакти или ключове са длъжни незабавно да уведомят класния ръководител, учител или училищното ръководство. Конкретните права, задължения и отговорности на длъжностните лица и учениците за осигуряване и спазване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд са включени в раздел ПРИЛОЖЕНИЯ, както следва:

- на лицето, заемащо длъжността директор;
- на лицето, заемащо длъжността заместник-директор
- на лицето, осъществяващо координация и контрол по осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд;

- на лицето, заемащо длъжността учител по производствено обучение и практика;

- на учителите, които водят учениците на практика в предприятието;

- на лицето, заемащо длъжността учител при обучението в кабинет /лаборатория/;

- на учител по физическо възпитание;

- на учениците по време на учебна и производствена практика и обучение-на учениците по време на провеждане на практическо занятие в кабинет /лаборатория/.

Родители

Родителите са длъжни да:

1. спазват правилата за безопасност на възпитание, обучение и труд в училището;

2. не извършват действия, които ще нарушат създадената организация за безопасност в училището;

3. спазват стриктно указанията на работещите в училището при възникнала необходимост.

Родителите, като пълноправни партньори в отглеждането и възпитанието на децата, носят отговорност за:

1. стриктно спазване на вътрешните правила за осигуряване условия за безопасно възпитание и обучение на учениците;

2. познаването и спазването на основните правила за действие при бедствия, аварии и катастрофи в училището;

3. подпомагането на децата за овладяване достъпни правила за безопасност и поведение при бедствия, аварии и катастрофи.

Г Л А В А В Т О Р А

Р А З Д Е Л І

Условия, изисквания и правила за безопасно и здравословно провеждане на възпитанието, обучението и трудовата дейност

Общи положения

1. Работникът или служителят е длъжен да спазва правилата за здравословни и безопасни условия на труд при изпълнение на работата, за която се е уговорил.

2. Правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за специфични производства и дейности, както и за отделни машини, съоръжения и работни места, се разработват и утвърждават от работодателя. Те не могат да противоречат на нормативните изисквания и се обявяват по подходящ начин на работните места.

3. Лица без необходимите знания и умения, предвидени в правилника за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, не се допускат на работа.

4. При нарушаване на правилата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд се носи отговорност.

5. При неизпълнение на задълженията си във връзка с осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд работодателят или съответното длъжностно лице подлежат на наказание.

6. Работодателят има право да налага дисциплинарни наказания за неспазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд.

7. Учителите, работата на които е свързана с използване, обслужване и поддържане на съоръжения, машини и други, както и заети в дейности, които създават опасност за здравето и живота им, задължително се инструктират, обучават и полагат изпит по правилата за осигуряване на безопасни условия на труд.

8. Учителите разработват правила за безопасни условия на възпитание, обучение и труд по учебни предмети, по които преподават.

9. Учителите по физическа култура и спорт подготвят и изискват от училищното ръководство и помощния персонал извършването на ремонт на всички спортни уреди и пособия във физкултурния салон и училищния двор – спортните площадки; шведска стена, греда, успоредки, кон, кози, трамплини, въжета, халки, баскетболни кошове, оградна мрежа на волейболните игрища, футболни врати и други. Годността на същите се проверява от комисия, а тези, които не могат да се поправят се бракуват.

10. При изпълнение на физически упражнения, особено на тези с по-сложен характер, да се съблюдават изискванията за помощ и пазене на учениците от страна на учителя.

11. Спортните уреди във физкултурния салон при ползване задължително да се обезопасяват с постелки.

12. Забранява се влизането във физкултурния салон без присъствието на учител, качването и ползването на спортни уреди по време на учебен час от повече от един ученик, както и катеренето и висенето на баскетболните табла или рингове, футболните врати и оградната мрежа на волейболните игрища.

13. Спортни уреди и пособия да не се използват преди учителят да е разрешил работа с тях, а при работа с гюлета, гирички, топки, тояжки и други задължително да се спазват указанията на учителя за безопасността на всички ученици.

14. В часовете по физическо възпитание, учениците са длъжни да бъдат в спортен екип и със спортни обувки /гуменки, кецове, маратонки/ съобразно изискванията на учителя. Не се разрешава в часовете носенето на обеци, накити, часовници, които могат да бъдат опасни за ученика и околните при изпълнението на физическите упражнения, както и ползването на различни предмети и пособия, които не са изискани от учителя и пречат за нормалното провеждане на часа.

15. Учителите по физическо възпитание и спорт трябва да осигурят добро предварително загряване с цел въвеждане на организма за предстоящата работа и предотвратяване опасността от травми.

16. Организацията, редът и дисциплината по време на занятията е задължение на всеки участник в учебния процес.

17. Учителите по физическо възпитание не носят отговорност за травми и наранявания по време на междучасията и при неспазване на указанията за безопасност.

18. В края на всяка учебна година, комисия в състав:

1. Пенка Петрова – зам.директор – председател;
2. Силвена Иванова – гл.счетоводител - член;
3. Росица Водкаджиева – технически секретар – член

Проверява състоянието на училищната сграда и всички съоръжения, физкултурни пособия, апарати, учебно-технически средства, уреди, машини, осветителни и отоплителни инсталации, съставя протокол и прави предложения за ремонт или бракуване.

19. В началото на всяка учебна година, комисия в състав:

1. Пенка Петрова – зам.директор – председател;
2. Силвена Иванова – гл.счетоводител - член;
3. Росица Водкаджиева – технически секретар – член;

Проверява състоянието на всички видове инсталации, машини и съоръжения, готовността за започване на учебни занятия и съставя протокол, който се предава на директора.

20. В началото на всяка учебна година класните ръководители по време на провеждане на първия час запознават учениците с настоящия правилник, а учителите при провеждане на първото занятие инструктират учениците във връзка с изискванията за безопасност при ползване на машини, уреди, съоръжения, физкултурни пособия и други.

21. До началото на всяка учебна година задължително се отремонтират или бракуват всички машини, уреди, съоръжения, учебно-технически средства и пособия, които не отговарят на условията за безопасност.

22. Задължително е спазването на изготвения план за работа при зимни условия, като своевременно в началото на зимния сезон да осигурят необходимите противопожарни средства сол, пясък, луга, лопати и кирки, изправност на малък снегорин.

23. При извършване на ремонтни дейности в училищната сграда директорът издава заповед за стриктно спазване на правилата за безопасност до неговото приключване.

24. При станала злополука незабавно се уведомява медицинския специалист, училищното ръководство и родителите на ученика или близките на служителя или работника.

25. Дежурните учители за деня извършват превантивен контрол по спазване на правилата за безопасност. При нарушаването им от ученици незабавно уведомяват класния ръководител или училищното ръководство.

26. Не се възлага изпълнението на заваръчни работи и не се назначават като заварчици лица, които нямат свидетелство за правоспособност за съответната професия и специализация, както и необходимата степен на правоспособност.

27. Работилниците за заваряване трябва да са разположени в самостоятелно помещение или ако това е невъзможно, задължително се огражда съответното място където се заварява с плътни непроницаеми, непропускащи светлина и пожароизолиращи материали.

28. Всички заварки трябва да се извършват под непосредствено наблюдение и контрол на учителя.

29. Забранено е на учениците да извършват таванна заварка.

30. Забранено е да се извършват електрозаварки на открито по време на дъжд или грамотевици.

31. Корпусът на генератора или трансформатора, пусковият реостат и предметът на заваряване да бъдат заземени или занулени, в зависимост от системата на електрозахранване.

32. Всички проводници да бъдат изолирани и сеченията им да отговарят на допустимия минимум. Проводниците на генератора или трансформатора до таблото трябва да са предпазени от механични повреди, а проводниците, които водят от апарата до масата на заваръчния предмет, трябва да бъдат многожилни, с мека и гъвкава броня.

33. При прекъсване на работа електроженният апарат да не се оставя под напрежение

34. Бутилките със сгъстени газове да са разположени минимум на 10 м от източници на открит огън, както и да се избягва пряко въздействие на слънчева светлина върху тях.

35. Вентилите на кислородните бутилки не трябва да се пипат с намазани и намаслени ръце и да не се изтриват с намаслени конци.

36. Забранено е инсталирането на електрозаваръчните кабели съвместно с газозаваръчните маркучи и тръбопроводи.

37. Около опасните места трябва да бъдат поставени здрави парапети и огради, палатки, предупредителни знаци, светлинни и звукови сигнали и други, които предупреждават учениците за опасността.

38. Забранено е ръководителите на учебната и производствената практика, както и майсторите и работниците, да възлагат на учениците изпълнение на строително-монтажни работи на височина над 5 м, посредством временни монтажни приспособления или непосредствено на елементи от конструкцията.

39. Забранено е свалянето и качването на ученици с товарни асансьори.

40. До управление на строително и подемно-транспортни машини се допускат ученици само с учебна цел и то без товар. В производствени условия на учениците е забранено да превозват товари с тези машини и да ги управляват.

41. Забранено е на лица под 18 години да работят с вибрационни инструменти.

42. Забранена е работа на ученици с монтажен пистолет.

43. Преди започване на работа учениците трябва щателно да огледат състоянието на работното място.

44. Забранено е поливането с вода на пода през летните дни за почистване или охлаждане.

45. Учениците се задължават да спират машините за почистване съобразно приетия график и да спазват всички правила и норми за почистването им по безопасен начин.

46. Лицата, които обслужват електрически уредби и съоръжения и извършват и ръководят работи с тях, трябва да имат необходимата техническа правоспособност или разряд за заеманата длъжност.

47. Парните и водогрейните котли и котлите-утилизатори и съоръженията им се обслужват от лицата, които са обучени и притежават предвидената степен на правоспособност.

48. За отговорник по експлоатацията на енергийните уредби и съоръжения се определя лице с подходяща квалификация от средата на инженерно-техническите работници, което осигурява изпълнението на правилника.

РАЗДЕЛ II

Изисквания към машини, съоръжения и работни места за безопасна работа

1. Да се извършва от помощния персонал навременно и редовно почистване и измиване на физкултурния салон, съблекални и спортни площадки.
2. Във физкултурния салон се влиза организирано и с чисто игрално облекло.
3. Преди започването на учебния час по физическо възпитание се забранява разместването и изнасянето на спортния инвентар и ползването му без разрешението на учителя.
4. Кабинетите и лабораториите по химия, физика, електротехника и други трябва да имат в непосредствено съседство хранилище.
5. Обезопасени машини и съоръжения са тези, които са механично обезопасени, електрообезопасени, пожаро и взривообезопасени и тези, при които е осигурена защита срещу опасностите като:
  - въздействие на ниска или висока повърхностна температура;
  - отделяне на вредни вещества и влага във въздуха на работната зона;
  - нарушаване на микроклимата;
  - въздействие на шум, вибрации и други.
6. Пространството, в което постоянно действат или периодично възникват опасни за здравето на човека фактори, е опасна зона за увреждане, която може да бъде постоянна или променлива.
7. Учебните работилници, кабинети, лаборатории, физкултурни салони и други подобни, трябва да бъдат напълно механично, електро-и пожарообезопасени.
8. Задължително е спазването на изискванията на ПБТ и инструкциите за безопасна работа, с които учениците трябва да бъдат запознати.
9. Всички учебно-технически средства да се използват по своето предназначение и съобразно изискванията по БХТ.
10. На работните места до машините да има шкафчета, маси и други за поставяне на чертежи, инструменти, заготовки, отработени детайли и други.
11. Подът около машините да бъде равен, нехлъзгав и почистен.
12. Складиране на дървен материал и отпадъци в близост до дървообработващите машини не се допуска.
13. Забранява се използването на сгъстен въздух за почистване на машините и около тях от прах и стърготини.
14. Около машините с “обратен удар”, които могат при известни условия да изхвърлят обратно обработения детайл не се позволява разполагане на други машини.
15. Детайлите, които подлежат на обработване, да се поставят около машините на такава височина, че да не е необходимо ученикът постоянно да се навежда до пода.
16. Забранено е съхраняването на дървени и други детайли върху машините, механизмите и огражденията.
17. Преди да започнат работа учениците са длъжни да почистят работните площадки около машините, да подредят материала за обработка, да проверят състоянието за техническата безопасност и изправност на машините. За всяка констатирана неизправност се уведомява ръководителят.
18. Забранено е пушенето в работилниците и в близост до тях.
19. Работните места за производствено обучение и трудова дейност да се определят от комисия в следния състав:
  1. Пенка Петрова – зам.директор – председател;
  2. Силвена Иванова – гл.счетоводител - член;

3. Росица Водкаджиева – технически секретар – член.
20. На машините да се извършват само онези операции, за които има указания от учителя по практика.

Механично обезопасяване

1. Машините, съоръженията и работните места в учебните работилници, лаборатории и кабинети трябва да бъдат напълно обезопасени, съгласно изискванията на действащите правилници и нормативни документи за съответните дейности и видове работи.
2. За всяка машина трябва да има окачена на видно място инструкция за безопасна работа.
3. Механичното обезопасяване на машините и съоръженията се осигурява чрез следните технически средства:
  - ограждащи устройства /трябва да бъдат сигурни, здрави и стабилно закрепени/;
  - блокировки, предпазни и ограничителни устройства;
  - сигнализация за опасност;
  - дистанционно управление;
  - специални устройства за безопасност.
4. Забранена е употребата на длета и чукове с подбитости и несигурно закрепени дръжки.
5. Преди започване на уч. практика внимателно да се проверява състоянието на машините и съоръженията, блокиращите и сигналните устройства, пусковите и спиращите механизми, състоянието на режещите и др.инструменти, наличието и закрепването на предпазни екрани и капаци, електрообезопасяването и други.
6. Движещите се части на машините и съоръженията трябва да бъдат подходящо обезопасени със сигурно закрепени ограждания или кожуси.
7. Местата, които се обезопасяват, да се боядисват с червен или друг подходящ цвят, който сигнализира за опасност при снет предпазител.
8. Всички предпазители, капаци и ограждания да са закрепени стабилно. Недопустимо е произволното им сваляне.
9. Огражданията/капаците/ да имат блокиращо устройство, което да изключва работата на машината, когато са отворени.
10. Когато машината има конструктивно защитно устройство против нараняване на очите, да се ползват подходящи и удобни защитни очила.
11. Наличието и състоянието на защитните средства, намиращи се в експлоатация, да се проверява на всеки три месеца.
12. Забранява се използването на неизпитани защитни средства и на такива, за които срокът за периодично изпитване е изтекъл.
13. Не се допуска свалянето на защитните покрития през време на работа на машините.
14. Учениците трябва да работят само с напълно обезопасени машини, а работата да се извършва с повишено внимание и под постоянното наблюдение на ръководителя.

Електрообзавеждане и електробезопасност

1. Електрическите уредби, съоръжения, инсталации и съставлящите ги елементи по устройство и изпълнение да отговарят на изискванията на Правилника за устройството на електрическите уредби, на стандартизационните документи, както и да са съобразени със специфичните условия на експлоатация и изисквания за поддържане и ремонт.
2. При необходимост да се вземат допълнителни технически и организационни мерки, включително и използване на средства за индивидуална защита.
3. Да се спазват изискванията за безопасна работа при експлоатация и поддържане на електрическите уредби, електрическите съоръжения, електрическите инсталации, електрическите проводни и други.

4. Да се осигурят електрическите уредби и съоръжения, машините, инструментите, инсталациите, осветителните тела и други срещу опасността да предизвикат пожар чрез изпълнение на ел. частта им в съответствие с изискванията за пожаро- и взриво- опасната зона, където се използват.
5. Състоянието на изолацията и сигурността на електрообезопасяването трябва да бъдат проверявани най-малко два пъти в годината.
6. Включването и изключването на напрежението за електроконсуматорите в работилниците и лабораториите трябва да се извършва от централното табло.
7. Включването и изключването на машините в електрическата мрежа се извършва от учителя, водещ учебната практика, при съблюдаване на мерките за безопасност.
8. В работилниците по дървообработване осветителните тела, електродвигателите, пусковите устройства, разпределителните табла и инсталациите към тях да бъдат в изпълнение, съответстващо на противопожарните норми.
9. Корпусите на дървообработващите машини да бъдат допълнително заземени към заземителен контур.
10. Подвижните и носими машини и приспособления да се пренасят след изключването им от ел.мрежа и напълно спрял двигател. Да се пускат в движение, само когато са здраво захванати.
11. Забранено е на учениците да пипат и извършват поправки и ремонт по ел.инсталациите на машините.
12. Забранява се полагането на захранващ кабел върху и под строителни материали, обзавеждане по проходи, пътеки, пътища и други места, където е възможно увреждането му.
13. Всички електроразпределителни и пускови табла, кабели и инсталации след демонтиране и преместване на работната машина незабавно да бъдат изключвани от напрежение.
14. Кабели и проводници, които не захранват механизми или електрическо осветление, задължително да се демонтират, а не само да се изолират.
15. Забранено е използването на земята като фазов или нулев проводник в ел.уредби с напрежение да хиляда волта.
16. Задължително се изготвят инструкции за безопасна работа с ръчни електрически инструменти, преносими ел. лампи и трансформатори, за изискванията към условията, на които трябва да отговарят тези инструменти, за изискванията към напрежението според условията на работната среда и произтичащите от всичко това специални мерки.
17. Забранява се включването на няколко машини с един общ прекъсвач.
18. Не се допуска работа с неизправни електрически щепселни съединения, ключове, шнулове и кабели.
19. Обслужването и поддържането на електрическите уредби, съоръжения, инсталации и ел.проводни се извършва от лица с необходимата техническа правоспособност, притежаващи изискваната квалификационна група и да са медицински освидетелствани.
20. Спазването на изискванията, включени в правилника за безопасност на труда, е задължително.

РАЗДЕЛ III

Хигиенни и здравословни изисквания за работните места и за учебно-производствената дейност на учениците

1. Определянето на учениците за производствено обучение се извършва след обстоен предварителен медицински преглед и лекарско заключение.
2. Работните места и видовете дейности на учениците да са съобразени с изискванията на нормативните документи.

3. През време на работния ден ръководителите на учебна практика да осигуряват на учениците най-малко две почивки по 15 мин.
4. Забранява се увеличаване продължителността на учебния час и съкращаване на почивките.
5. Забранено е разположението на работилниците в сутеренни и влажни помещения.

Учебно-производствена среда и учебно-производствен процес

1. Учебните работилници, кабинетите, лабораториите, физкултурните салони и други подобни трябва да бъдат в помещения с благоприятни условия за работа, което ще осигурява минимално напрежение на нервната система и сърдечно-съдовата дейност на ученика, ще намалява умората а оттам и опасността от злополуки.
2. Задължително е да се осигуряват дървени скари при циментов и земен под, върху които да стоят учениците по време на работа.

Общи изисквания

1. Учебните кабинети, работилници, лаборатории, физкултурни салони и други подобни трябва да отговарят на санитарно-хигиенните изисквания по отделните фактори – микроклимат, осветление /естествено и изкуствено/, вредни вещества, шум, вибрации, лъчения и други.
2. За всеки ученик да се осигурява минимална кубатура 14 площ 4 куб. метра. Допуска се най-малка височина на учебните работилници 3.5 куб. метра.
3. Времето за производствено обучение да започва не по-рано от 7.00 часа, а общата продължителност на трудовата дейност и производственото обучение за учениците и да не превишава 6 часа.

Микроклимат – температура, влажност и скорост на въздуха. Отопление и вентилация

1. Хигиенните изисквания към микроклиматичните параметри на въздуха в работните помещения да отговарят на БДС 14776-87.
2. Да се съхраняват оптималните норми на работните места за температура и скорост на въздуха в зависимост от категорията работа и периода на годината.
3. Когато поради технически или други причини не е възможно да се осигурят оптималните норми, да се спазват допустимите норми за:
  - Температура и скорост на въздуха през студения период за относителна влажност на въздуха на постоянните работни места.
  - Скорост на въздуха на постоянните работни места през топлия период.
  - Относителна влажност на въздуха на постоянните работни места през топлия период.
4. На постоянни помещения със значително отделяне на влага се допуска през топлия период повишаване на допустимата влажност на въздуха до 75%. Температурата на въздуха на тези помещения не бива да превишава 28 С за категории работа 1 и 2 и 26 С за категория работа 3, независимо от температурата на външния въздух.
5. Необходимо е да се поддържа постоянна температура в работните помещения с помощта на отоплителни тела, които не трябва да влошават микроклимата. Печките да отстоят от горими и трудно горими конструкции и мебели най-малко на 80 см.

Естествено и изкуствено осветление

1. Всички помещения, независимо от времето на пребиваване в тях, трябва да бъдат осигурени с естествено осветление.
2. Помещения, в които е обективно доказана невъзможността да се осигурят нормите за естествено осветление, трябва да се осветят през деня със смесено осветление.
3. Естественото осветление трябва да бъде странично и да осигурява хигиенни изисквания съобразени с БДС 1786-84.

4. Да се спазват отрасловите норми за изкуствено осветление на работната повърхнина в лукса, както следва:
  - Класни стаи, лаборатории на работните маси и чинове 300;
  - Кабинета по техническо чертане 300;
  - Физкултурния салон – 200;
  - Административни помещения – 300.

Шум и вибрации

1. Да се спазват допустимите стойности на нивата на шума.
2. Да се спазва допустимата продължителност на пребиваване на учениците в производствени и учебно-производствени помещения и на работните места в зависимост от нивото на шума.
3. Пребиваването на учениците за една смяна в условията на шумово въздействие с ниво над 70dB“А” да бъде съобразено с нормите, посочени в чл.6, ал.2 от Наредба №15 от 10.08.1984 година на МНЗ и МНП, като се осигуряват 10-15 минутни почивки.

Вредни вещества

1. Да се съхраняват в отделни специални помещения, снабдени със стелажи, съдове за дозиране, аптечка за първа помощ, противопожарно обзавеждане и други.
2. Работещите с тях да са запознати с техните свойства и правилата за работа след специален инструктаж.
3. Забранено е пренасянето на вредни вещества в счупени съдове.
4. Забранява се изхвърлянето на вредно вещество в канализацията, при разливането му, същото да се почисти по безопасен начин, след което да се промие замърсеното място с вода.
5. Забранява се на учениците да работят при наличието на вредни вещества.
6. Да не се налагат на учениците дейности, при които имат достъп до вредни вещества, според Наредба №13 на МНЗ от 2003 година.
7. Съдържанието на вредности във въздуха на работната среда да бъде колкото се може по-малко, за да се отстрани вредното му въздействие.

Йонизиращи лъчения и електромагнитни полета

1. Да не се възлагат на учениците дейности, при които има контакт с йонизиращи лъчения и канцерогенни вещества.
2. На учениците не могат да се възлагат дейности, при които има контакт с електромагнитни полета с наднормени нива, съгласно санитарно-хигиенните норми и стандарти – БДС 4525-78.

Физическо натоварване

1. Категоризацията за работата на учениците се извършва в зависимост от физическото натоварване.
2. Не се допуска учебна и производствена практика на учениците извън учебното време в учебната програма, както и в неучебни дни.
3. Забранено е вдигането и пренасянето на тежести от ученици освен регламентиранияте изключения за това.
4. В средата на работния ден се осигурява почивка 15-20 мин. /освен обедната/, която влиза в работното време.
5. Пренасянето на един и същи товар от двама ученици едновременно се допуска при условие, че теглото му не надвишава два пъти нормата за съответния пол и възраст.
6. При провеждане на производствено обучение и трудова дейност на учениците се допуска повдигане и пренасяне на тежести само като спомагателна операция. Сумарната продължителност на тази работа не може да надвишава 1/3 от общото работно време.
7. В средата на работния ден се осигурява почивка 15-20 мин./освен обедната/.

Санитарно-битово осигуряване

1. Територията на училището и дворните площи да се поддържат чисти, а отпадъците да се събират на определените за това места.
2. За осигуряване на личната хигиена на работниците и служителите да се осигурят санитарно-битови помещения.
3. Да се поддържат в добър вид съблекалните, помещенията с душеве и умивалници, помещенията за почивка, тоалетните и в изправност шкафчетата, душове, бойлерите и др.
4. Да се осигурят препарати за дезинфекция във всички помещения за дезинфекция на всички в сградата на учебното заведение.
5. Да се спазва от всички – педагогически, непедagogически персонал и ученици, въведеният режим за труд и почивка.

Водоснабдяване и канализация

1. Училищната сграда да бъде снабдена с необходимите количества вода за хигиенно-санитарни, питейно-битови и противопожарни нужди.
2. Да се поддържа в изправност водопроводната инсталация и канализационната система.

РАЗДЕЛ IV

Противопожарна охрана

Създаване на условия за недопускане на пожари

1. Да се изготви противопожарна наредба, която да се утвърди от директора на учебното заведение.
2. Противопожарната наредба да се спазва от всички задължително.
3. Да се извършва постоянен контрол по спазване на противопожарната наредба от назначеното длъжностно лице и училищно ръководство.
4. В Наредбата да бъдат включени следните раздели:
  - Противопожарни изисквания към помещенията;
  - Помещения за учебно-възпитателна дейност;
  - Учебни работилници
5. Да се извършва постоянен контрол по ползването на електронагревателните и отоплителните уреди. При спиране на ел.ток да се ползват само електрически фенерчета.
6. Отоплителните уреди да бъдат монтирани правилно и безопасно.
7. Лесно запалимите течности в лабораториите да се съхраняват в метални шкафове.
8. В коридорите и по стълбищата да не се съхраняват маси, чинове или друг инвентар.
9. Изходите за евакуация да се поддържат годни за използване при евакуация.
10. Противопожарните уреди и съоръжения да се поддържат в изправност и годност за използване.
11. Да се спазват най-строгите изискванията за пожарна безопасност при извършване на заваръчни и др.огневи дейности.
12. Да се изготви план за евакуация на учениците при пожар, същият да бъде поставен на видно място в училищната сграда на всеки етаж и да се проиграва веднъж на учебен срок през учебната година.

РАЗДЕЛ V

Правила и изисквания за безопасна работа в учебните кабинети, лаборатории с машини, съоръжения и инструменти. Безопасна работа в учебните работилници по време на учебна практика

1. За обучение по практика в учебна работилница се допускат ученици, които са преминали начален инструктаж по БХТ и ПО по утвърдена програма.
2. Не се допуска по време на учебна практика учениците да работят без наблюдението на учителя или майстора.
3. Не се допуска оставяне на учениците през време на почивките в работилницата без присъствието на учител.
4. Не допуска до учебната практика ученици без работно облекло и ЛПС.
5. За всяка машина, съоръжения, работа с инструменти и др. се поставя на видно и удобно за четене място Инструкция за безопасна работа.
6. Ученикът е длъжен през време на работа да следи за нормалната работа на двигателя и др. части на машината, когато напуска машината да спре двигателя и след свършване на практиката да иска изключване на машината от ел. мрежа, да я почисти и смаже.
7. Подборът на най-подходящ инструмент да се извършва щателно и под надзора и контрола на учителя или майстора, водещ учебната практика.
8. Когато учениците работят с ударни инструменти, при които може да отхвъркне поломена или отрязана метална част, трябва да са с предпазни очила.
9. Всички ръчни инструменти, които имат заострени краища за дръжки като пили или ножовки, трябва да имат дръжки по размери с бандажни пръстени.
10. Подаването на ръчни инструменти от един ученик на друг да става с повишено внимание и по безопасен начин.
11. Забранено е стягането на гайките за укрепване на инструментите да става с удари на чук и секач.
12. Отстраняването на всички отпадъци от машините трябва да става само при спряна машина.
13. Настройката на машините, закрепването на детайлите за обработка на инструментите, снемането им, почистването им и други да става само при спряна от движение машина.
14. Редовно всеки път да проверява здравето и сигурно захващане на детайла за обработка и режещия инструмент.
15. Забранено е придържането на обработваемия детайл с ръце по време на обработка или спирането му от движение.
16. Режещите инструменти за машините да се съхраняват в определени за целта шкафове. Смяната им при необходимост да става при напълно спряна машина.

Извънучилищна дейност

1. При организиране на извънучилищни мероприятия ръководителят на групата да изготви и представи на директора план за провеждане на мероприятиято.
2. Извънучилищно мероприятие се провежда след издадена на директора писмена заповед и проведени инструктажи с учениците.
3. Директорът определя и запознава придружителите на групата с конкретните им задължения за осигуряване на безопасно провеждане на извънучилищното мероприятие.

Организационно придвижване на деца, ученици и друг персонал като пешеходци или пътници в превозни средства

1. Задължително е спазването на изготвения и утвърден от директора план на Комисията по безопасност на движението, охрана на труда и защита при природни и други действия.
2. При придвижване в превозни средства задължително се спазват въведените противоепидемични мерки при случаи на пандемия.

Дейност в случай на пожар, авария или природно бедствие

1. Да не се допуска паника и да се действа организирано и уверено.
2. При усещане на първите признаци на земетресение да не се напуска сградата самостоятелно от ученици или учители.
3. Да се заемат местата до вътрешните стени или коридорите, които са сравнително по-устойчиви на въздействието.
4. След преминаването на първия трясък незабавно да се изключат отоплителните и нагревателните уреди в класните стаи, канцелариите, коридорите, работилниците, кабинетите, лабораториите и други.
5. След преминаването на първия трясък под ръководството на учителите организирано, при спазване на плана за евакуация да се напуснат класните стаи.
6. След напускане на сградата да не се застава на разстояние по-малко от височината ѝ.
7. При възникване на пожар е необходимо да се уведомят незабавно органите на ППО.
8. Да се започне незабавно гасене на пожара с наличните ПП средства.
9. Да се евакуират учениците като се спазва плана за евакуация.
10. Задимен участък да се преминава с поставена на дихателните органи мокра кърпа.
11. Директорът и учителите напускат сградата последни.
12. При разрастване на пожара да се вземат мерки за изнасяне на ценни документи и книжа.
13. При пристигане на СПАБ да се информират за следното:
  - има ли ученици в сградата;
  - кои помещения е обхванал огънят;
  - местата за съхранение на лесно запалими течности, документация, ценно имущество и други.

Г Л А В А Т Р Е Т А

ИНСТРУКТАЖИ И ОБУЧЕНИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТТА, ХИГИЕНАТА НА ТРУДА И ПРОТИВОПОЖАРНАТА ОХРАНА

Начален инструктаж.

1. Провежда се от длъжностно лице.
2. Началният инструктаж включва запознаване с основните правила и изисквания за безопасност, хигиена на труда и противопожарна охрана на територията на училището, вида и характера на извършваната дейност и възможните рискове, както и с изискванията към тяхното поведение с оглед запазването на здравето и живота им.
3. Началният инструктаж се провежда индивидуално или групово в деня на постъпването в училището.
4. Продължителността на инструктажа се определя в зависимост от степента на риска и характера на работата.
5. За новопостъпилите ученици първоначален инструктаж се провежда с родителите. Този инструктаж е съпътстван от обиколка на училището с участието на ученика.
6. Началният инструктаж с работещите се провежда по предварително изготвена програма, включваща:
  - 6.1. Въпроси от общ характер: запознаване с характера на работата, съществуващите опасности в училището и двора – машини, съоръжения, наличие на вредни за здравето фактори на работната среда и трудовия процес; установен ред в района на училището и на работните места; разяснения за причините и характера на най-често допускани грешки и нарушения; основни положения и ред за регистриране на трудовите злополуки, примери за допускани грешки и нарушения; основни положения и ред за регистриране на трудовите злополуки и

професионални заболявания; запознаване със специфичните опасности и рискове за здравето, свързани с конкретните технологии и употребяваните материали, с начините и средствата за предпазване; лични и колективни предпазни средства, специално работно облекло – значение и начин на използване и съхранение; общи правила за оказване на долекарска помощ при злополуки и отравяния; безопасност на движението в училището; запознаване с аварийни и др. планове.

6.2. Въпроси, свързани с изпълнението на съответната дейност или професия: конкретни правила и инструкции за безопасност на възпитание, обучение и труд, отнасящи се до помещенията, производствата, дейностите, технологиите и технологичните процеси, работните места, машините, механизмите, инструментите, електросъоръженията и др., с които ще се работи; опасните работни места, свързани с високо равнище на риск – възможни аварии, повреди и усложнения, които могат да възникнат; енергийни уредби и съоръжения в училището и двора, и общи изисквания за безопасната им експлоатация; съществуващи опасности и рискове за здравето, тяхното непосредствено и отдалечено въздействие; използвани знаци и сигнали за безопасност и противопожарна охрана, и изисквания за съответстващо специфичното поведение на работещите; пожарна и взривна опасност на работните места в сградата и двора, противопожарни мерки които трябва да се спазват, както и работата с уредите, съоръженията и инсталациите за известяване и гасене на пожари и начините им на използване; съхраняване на опасни за живота и здравето вещества, начин на безопасна работа с тях и мерките, които трябва да бъдат предприети при разливане и разпиляване; конкретни забранителни разпоредби, действащи в училището и други специфични правила и изисквания.

6.3. Провелите инструктажа издават служебна бележка, която оставят на съхранение в личното досие на служителя или работника.

Инструктаж на работното място:

1. Провежда се от медицинския специалист.
2. Инструктажът на работното място е практическо запознаване на възрастния или ученика с конкретните изисквания за безопасно изпълнение на трудовата и друга дейност и се провежда на работното място, преди да му бъде възложена самостоятелна работа.
3. При констатирана необходимост, инструктажът се допълва с обучение за безопасни методи на работа.
4. Инструктажът и обучението на работното място се провеждат на основата на действащите правила, норми и изисквания, и утвърдените от работодателя правила и инструкции за безопасна работа, като тематиката и продължителността им се съобразяват и с други изисквания, регламентирани в специфичните за дадена дейност или вид работа нормативни актове.
5. Инструктажът приключва след като инструктираният, разрешаващ самостоятелната работа се убеди, че работещият познава правилата за безопасен и здравословен труд за извършваната от него дейност.
6. Допускането на инструктирания до самостоятелна работа се удостоверява с личния му подпис и с подписа на инструктирания – в книгата за инструктажи.

Периодичен инструктаж:

1. Периодичният инструктаж има за цел да поддържа и допълва знанията на ученици и работещи в училището по безопасни условия на възпитание, обучение и труд.
2. Този инструктаж се провежда не по-рядко от един път на три месеца за непедагогическия персонал, а за педагогическите специалисти и учениците – по три пъти през учебната година, в случаите когато педагогическият процес се провежда целогодишно в една и съща занималня и/или, салон, кабинет, двор и др.

3. Първият инструктаж се организира със започването на учебната година, втори – след приключването на Коледната ваканция и трети – след приключването на пролетната ваканция.
4. Периодичният инструктаж има за цел припомнянето на правилата, нормите и изискванията по безопасни условия на работното място.
5. Периодичният инструктаж се организира и провежда от Комисията, като тематиката се определя в зависимост от характера на работа и условията на труд.
6. Периодичният инструктаж се провежда индивидуално или групово в зависимост от изпълняваната дейност.
7. На отсъстващите лица инструктажа се провежда в деня на завръщането им на работа.
8. Класните ръководители провеждат този инструктаж с учениците от поверения им клас.
9. Инструктажът се регистрира в Книгата за инструктаж.

Извънреден инструктаж:

1. Извънреден инструктаж се провежда след всяка злополука (смъртна, аварийна и трудова), пожар и природно бедствие, промишлена авария, при констатирани нарушения на нормите и изискванията на безопасността, хигиената на труда и противопожарната охрана и по нареждане на контролен орган.
2. Тематиката на инструктажа се определя в зависимост от причината, която е наложила неговото провеждане.
3. По преценка на директора при организиране на ремонтни или други дейности с участие на работници и служители с различни професии и квалификации, както и при работи, изискващи специфични мерки за безопасност и противопожарна охрана, преди започване на изпълнението на задачите на работещите, се провежда извънреден инструктаж.
4. Такъв инструктаж се провежда с работещи и ученици, отсъствали от училище повече от 45 дни, независимо от причините, преди да започнат преките си задължения.
5. Извънреден инструктаж се провежда и при промяна на технологичен процес, при въвеждане на нови машини и съоръжения, при промяна на работното място и организацията на работа.

Директорът, с писмена заповед, създава организация за цялостното провеждане на видовете инструктажи, техният обхват, продължителност за период от една учебна година.

Инструктажите за осигуряване на безопасни условия за възпитание, обучение и труд се провеждат от учители, определени със заповед на директора.

Документирането на проведените видове инструктаж в книгата за инструктажи е задължително.

Не се допускат на работа лица, които не са инструктирани.

Контролът по спазването на изискванията за организацията, реда и условията за провеждане и документиране на видове инструктажи се осъществява от директора.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

Пропускателен режим в училището

Чл. 79. Правила за осигуряване на пропускателен режим в училището:

1. Не се допускат непознати лица без разрешение на директора и без проверка на документи за самоличност.
2. Не се внасят пазарски чанти, торби, сакове и др.
3. В извънучебно време в двора на училището не се допускат лица (деца, юноши и девойки, възрастни – външни за училището) и животни поради опасност от замърсяване, заразни болести, използване на наркотични и др. вещества и изхвърлянето им, счупване на съоръжения, уреди и пособия за игра и отдиш, прозорци, нахлуване в сградата и т.н.
4. При служебно напускане на сградата, както и в края на работното време, служителите са задължени да проверят за затваряне на прозорци и врати в отделните помещения и входове.
5. Пропускателният режим се осигурява от определен със заповед на директора представител на помощния персонал.

Чл. 80. Правила за работа със СОТ (сигнално-охранителна техника):

1. Изискванията за включване на сигнално-охранителната система са:
  - 1.1. всички врати и прозорци трябва да бъдат добре затворени;
  - 1.2. входната врата, на която има монтирана техника трябва да бъде също добре затворена.
2. Със заповед на директора се определя отговорник за издаването и приемането на обекта за всяка смяна и техните заместници в случай на отсъствие.
3. При издаването и приемането на обекта отговорниците обхождат всички помещения и проверяват състоянието им.
4. В случай на необходимост служителите от охранителната служба сигнализират отговорниците.
5. За получен сигнали и/или възникнал проблем отговорниците уведомяват своевременно директора.
6. Отговорниците съхраняват информацията за комуникация със съответната охранителна служба и данните на охранявания обект.
7. Отговорниците нямат право да преотстъпват самоволно поверените им данни и правомощия.
8. При смяна на отговорниците се сменя и използвания код за издаване и приемане на обекта.

ГЛАВА ПЕТА

Трудови злополуки

1. За трудови злополуки се считат всички травматични увреждания станали по време и във връзка или по повод на извършваната работа както и всяко увреждане на здравословното състояние, настъпило в резултата на изпълняваните трудови задължения.
2. Трудовите злополуки, които са станали на работното място и са предизвикали неработоспособност за един или повече дни се регистрират.
3. За всяка трудова злополука незабавно се уведомява директора.
4. Трудовата злополука се установява от директора с акт в тридневен срок, считано от деня на злополуката, а професионалното заболяване в тридневен срок от неговото констатиране от съответните здравни органи.
5. Директора организира регистрирането, отчитането и анализирането на трудовите злополуки и професионалните заболявания по установения ред.

6. Директора незабавно уведомява РУО на МОН, Регионалните инспекции по труда, органите на МВР, Прокуратурата и Гражданска защита в случаите на тежки или със смъртен изход трудови злополуки и тежки аварии.

ПРЕДХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

1. Правилникът за осигуряване безопасни условия на възпитание, обучение и труд се издава на основание чл. 5, ал. 1 от Инструкция № 5/1996 г. на МОН и Закона за здравословни и безопасни условия на труд.
2. Настоящият правилник влиза в сила от началото на учебната 2023/2024 година.
3. Контролът по спазването на Правилника се осъществява от директора на ПГ по земеделие “Тодор Рачински”.

КАБИНЕТ ЗА ОБУЧЕНИЕ С ПЕРСОНАЛЕН КОМПЮТЪР (КОМПЮТЪРЕН КАБИНЕТ)

Раздел I

Компютърен кабинет. Изисквания за безопасност и здраве

Чл. Електрическата инсталация в кабинета трябва:

1. да е в съответствие с разпоредбите на Наредба № 3 от 9 юни 2004 г. за устройството на електрическите уредби и електропроводните линии (обн., ДВ, бр. 90 и 91 от 2004 г., изм., бр. 108 от 2007 г.);

2. да се експлоатира в съответствие с разпоредбите на Наредба № 16-116 от 8 февруари 2008 г. за техническа експлоатация на енергообзавеждането (обн., ДВ, бр. 26 от 2008 г., изм., бр. 42 от 2015 г.) и Правилника за безопасност и здраве при работа по електрообзавеждане с напрежение до 1000 V (обн., ДВ, бр. 21 от 2005 г., изм., бр. 17 от 2011 г., бр. 49 и 73 от 2013 г.)

Чл. В кабинета се прилагат мерки за защита срещу поражения от електрически ток, съобразени с:

1. разпоредбите на Правилника за безопасност и здраве при работа по електрообзавеждането с напрежение до 1000 V.

2. оценката на риска;

3. спецификата на кабинета;

4. вида и спецификата на повежданото занятие (упражнение).

Чл. В помещенията, ползвани за обучение и извънучебни дейности на учениците с персонални компютри, да има площ не по-малко от 5 m² на работно място. (Наредба № РД-02-20-3, чл. 46, табл. 2, т. 24 Компютърен кабинет с интернет мрежа: 2.5 m²/на ученик)

Чл. В помещения с размерите на традиционна класна стая (50 m²) се разполагат до 9 работни места. (Наредба № РД-02-20-3, чл. 46, табл. 2, т. 24 Компютърен кабинет с интернет мрежа: от 15 до 30 брой места в едно помещение)

Чл. В големи помещения не се допускат повече от 15 работни места, независимо че големината на площта позволява това.

Чл. Помещенията да имат северно, североизточно или източно изложение и да са оборудвани със слънцезащитни средства (щори, завеси и др.), които да ограничават непосредственото падане на слънчева светлина върху екраните на мониторите. (Наредба № РД-02-20-3, чл. 46, табл. 2, т. 13. Ориентация на помещенията по географска посока: изток, югоизток, югозапад и запад северозапад, север и североизток)

Чл. Стените да са оцветени в пастелни тонове, а таванът - в матовобял цвят.

Чл. Подът да е с 3 cm антистатично покритие (паркет, керамика, дървено дюшеме или цимент) и да позволяват влажно почистване и дезинфекция с миешки препарати и химични дезинфекционни средства, предназначени за целта, прилагани съгласно указанията на производителя.

Чл. За подовите на учебните и работните помещения се предвиждат гладки строителни продукти с нехлъзгава повърхност, устойчиви на дезинфекционни разтвори и удобни за лесно почистване така, че да не се създават условия за развитие на организми, паразити и насекоми (Наредба № РД-02-20-3, чл.88, ал. 1).

Чл. Съхраняването на инвентар, материали, инструментариум и др. се извършва в отделно помещение с размери не по-малко от 10 m².

Чл. Кабинетите за обучение и извънучебна дейност с персонални компютри се обзавеждат с лека работна мебел с матова повърхност, с малка топлопроводимост и без наличие на статично електричество.

Чл. Работната маса:

1. да е с размери: минимална дължина 1,20 m, ширина - 0,80 m, и дебелина на плота - не по-голяма от 3 cm;

2. да има височина, която да осигурява заемане на правилна работна поза;

3. да има ниска отразителна способност, както и възможност за промени в подреждането на монитора, клавиатурата и останалото оборудване върху нея.

Чл. Столът да е стабилен, на колелца, с регулируема височина на седалката 0,30 - 0,55 m и наклон назад 3° - 5°. Облегалката да е с регулируема височина до 0,25 m спрямо седалката, наклон 80° - 100° и да осигурява опора на гръбначния стълб в областта на кръста.

Чл. Разстоянието между височината на работната маса и седалката на стола да е 0,26 - 0,30 m и разположението им да осигурява възможност за заемане на правилна работна поза с почти хоризонтално положение на предмишниците и ъгъл в колянната става 90°.

Чл. Кабинетите, които се ползват от различни възрастови групи, се оборудват задължително с подложки за краката с ширина 0,40 m, дълбочина 0,35 m, наклон 0 - 20° и с регулируема височина от 0 до 0,15 m.

Чл. Максимално допустимото еквивалентно ниво на шума да не превишава 50 dB (A).

Чл. Да има достатъчно естественото осветление.

Чл. В кабинета се използват светлинни източници с подходящ спектър, съобразен със спецификата на предмета и провежданите занятия, като (*Наредба № РД-02-20-3, чл. 89, табл. 11, т. 3*):

1. средната поддържана осветеност върху работната повърхност E_m е 500 lx;

2. обобщената степен на заслепяване (яркостен дискомфорт) UGR е 19;

3. индексът на цвето предаване R_a е 80.

Чл. Изкуственото осветление да е луминисцентно или с енергоспестяващи LED осветителни тела и да отговаря на следните условия:

1. за всяка зона и/или източник на светлина се осигуряват устройства (комутатори) за регулиране на интензитета на светлината;

2. коефициентът на пулсации на светлинния източник да не надвишава 10%;

Чл. Да не се използват лампи с нажежаема жичка.

Чл. Да няма оградящите повърхности и други предмети от интериора, които отразяват силна светлина върху екрана на монитора.

Чл. В зрителното поле на работещия да няма източници на естествена или изкуствена светлина, както и блестящи отразяващи повърхности (мрамор, алуминий, огледала и др.).

Чл. Да не се използват монитори на персонални компютри с електронно-лъчева тръба (CRT), а монитори, произведени по съвременни технологии (с екрани с течни кристали, с плазмени екрани и др.), с възможности за регулиране в хоризонтална и вертикална посока

Чл. Мониторът:

1. да е със стабилно изображение на екрана;

2. да е с възможност за регулиране на яркостта и/или контраста между знаците и фона на екрана от лицето, използващо компютъра;

3. да може да се мести и да има възможност за наклоняване, повдигане или въртене встрани, в зависимост от нуждите на лицето, използващо компютъра;

4. да се нагласяват така, че да няма отражения или отразен блясък върху екрана на монитора, причиняващи дискомфорт на лицето, ползващо компютъра.

Чл. Клавиатурата да е стабилна, максимално тънка, с неблестяща повърхност и с ъгъл спрямо хоризонталната равнина 5° - 15°, а знаците да са контрастни и четливи.

Чл. Клавиатурата да може да се премества така, че да се осигурява заемането на удобна поза, непредизвикваща умора на ръцете и китките;

Чл. Да има достатъчно пространство пред клавиатурата, което да дава възможност за опора на ръцете и китките на лицето, използващо компютъра;

Чл. Разположението на монитора, клавиатурата и работещия с тях трябва да осигурява разстояние между очи и екран 0,50 м - 0,70 м и между очи и клавиатура 0,45 м - 0,50 м. Мониторът да е на нивото на очите.

Чл. Работните места на учителите да отговарят на разпоредбите на Наредба № 7 от 15 август 2005 г. за минималните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при работа с видеодисплеи (обн., ДВ, бр. 70 от 2005 г.).

Чл. Отоплителни уреди се установяват и включват само на специално оборудвани за тази цел пожаробезопасни места.

Чл. Температурата на усещането да е $22^{\circ}\text{C} \div 27^{\circ}\text{C}$ през лятото и $22^{\circ}\text{C} \pm 2^{\circ}\text{C}$ през зимата, а минималния дебит на пресния въздух да е $4,2 \text{ l/s} \cdot \text{m}^2$ (Наредба № РД-02-20-3, чл.87, табл. 10, т. 1.4)

Чл. Директорът с писмена заповед определя отговорно лице, което да изпълнява функциите на системен администратор и да осигурява безопасна работа в компютърния кабинет.

Чл. Системният администратор е длъжен да осигурява безопасна работа в компютърния кабинет.

Раздел II

Правила за безопасна работа в компютърния кабинет

Чл. Правилата за безопасно провеждане на занятия в кабинета се поставят на специално определено място в кабинета.

Чл. Учителят, провеждащ занятия с компютърни конфигурации е длъжен:

1. да прилага инструкциите за безопасно провеждане на занятията в кабината.
2. преди всяка нова задача да прави допълнителен конкретен инструктаж.

Чл. Учителят, отговарящи за кабинета, инструктира учениците по правилата за безопасно провеждане на занятията в първото занятие в началото на учебната година и в първото занятие след коледната и великденската ваканция.

Чл. Всички упражнения, налагащи включване към електрическата мрежа, при които има опасност от поражения от електрически ток, се извършват под контрол на учител, които има най-малко трета квалификационна група за електробезопасност.

Чл. В началото на часовете за занятие с компютърни конфигурации или други практически занятия, учителят, провеждащ занятието, извършва инструктаж на учениците за безопасна работа, който е съобразен с темата на занятието, като запознава учениците:

1. възможните рискове и мерките за безопасност и здраве, свързани с конкретното занятие, което ще се проведе в кабинета;

2. с възможните последици при неспазване на изискванията за безопасна работа в кабинета и работа с неизправни компютърни конфигурации;

3. с правилната и безопасна работа с компютърните конфигурации, които ще се използват в конкретното занятие.

Чл. Учителят, провеждащ занятието:

1. спазва изискванията за безопасна работа в кабинета и безопасно ползване на работното оборудване, с които е обзаведен кабинета;

2. осигурява безопасно и ергономично поддръждане на работните места и оборудването в кабинета;

3. осигурява за всеки ученик да има работно място;

4. включва и изключва напрежението за работните електрически табла и контакти само след съблюдаване на мерките за безопасност;

5. обучава учениците на правилна и безопасна работа и а ги инструктира отново при смяна на възложената задача или работното място;

6. преди започване на занятието внимателно проверява изправното и безопасно състояние на компютърните конфигурации, които ще се ползват от учениците. В случай на неизправности не разрешава работа с тях;

7. по време на занятието наблюдава и следи постоянно за действията на учениците и начина по който работят. При неспазване на изискванията забранява работата;

8. знае във всеки момент местопребиваването на всеки ученик от групата и каква работа извършва;

9. дава ясни и недвусмислени нареждания в съответствие с утвърдените от директора инструкции;

10. следи спазването на режима за работа и почивка с учениците;

11. не възлага на учениците несвойствени за тях задачи;

12. създава навици у учениците сами, преди започване на упражнението и по време на упражнението внимателно да оглеждат работното си място и при забелязване на нередности незабавно да уведомяват учителя;

13. не допуска оставане на учениците в кабинета без присъствието на учител;

14. при злополука взема спешно необходимите мерки за оказване на медицинска помощ и съобщава за това на директора на училището.

15. осъществява непрекъснато наблюдение и контрол върху работата на учениците в училищната мрежа и интернет;

16. предприема незабавни мерки за преустановяване на достъпа на учениците до вредно, незаконно или неподходящо за учениците съдържание в мрежата;

17. уведомява незабавно директора при нарушаване правилата или при установяване на вредно, незаконно или неподходящо съдържание в мрежата;

18. не носи отговорност, ако учениците случайно попаднат на вредно, незаконно или неподходящо съдържание в интернет.

Чл. Учениците:

1. да изслушват внимателно инструктажа за безопасно провеждане на предстоящите упражнения;

2. по време на занятието да изпълняват и спазват изискванията за безопасност, особено при действия, в които са ангажирани двама или повече ученика.

3. преди започване на занятие с компютърна конфигурация да се запознаят с нейната специфика и на начина на работа при изпълнение на конкретната задача, възложена от учителя.

4. да извършват работа с компютърна конфигурация осмислено, внимателно, прецизно и съобразно указанията на учителя;

5. да влизат в кабинета след разрешение от учителя и пребивават в кабинета само в присъствието му;

6. да не влизат в кабинета по време на междучасията без присъствието на учител и в спомагателните помещения към кабинета без разрешение на съответния учител;

7. да спазват установеният ред в кабинета и указанията на учителя, за да се избегнат нещастните случаи;

8. да не извършват упражнения без наблюдение от учителя;

9. да не правят каквито и да било изменения в режима на работа без знанието на учителя;

10. да спират работата и за да поискат съвет от учителя при възникване на въпроси след започване на работа;

11. да информират веднага учителя при констатирано отклонение в хода на упражнението или неизправност на компютърна конфигурация;

12. да не изнасят извън кабинета оборудване без разрешение на учителя;

13. да повтарят упражнения или да извършват други упражнения само след разрешението на учителя;

14. да не извършват поправки на компютърни конфигурации, електрическите уреди, електрическата инсталация, съоръженията и други в кабинета.

15. при движение в залата да не се допират до захранващите кабели на компютрите и друга техника, както и до кабелите на компютърната мрежа;

16. при работа с компютър да седят удобно на стола, с удобно разположени върху масите ръце, така че да се постига максимално удобство при работа с клавиатурата и мишката.

17. да влизат в сайтове и установяват контакти само след разрешение на учителя;

18. при работа в мрежата да уважава правата на другите и да пазят доброто име на просветното звено.

Чл. Ученик, който е инструктиран по правилата за безопасна работа, носи лична отговорност за последствията от нарушаването им.

Чл. На работното място да не се поставят предмети, които не са свързани със конкретното занятие.

Чл. Забранено е умишленото повреждане и унищожаване на материалната база, компютърни конфигурации, както и на уреди, прибори, макети, табла и други нагледни средства в кабинета.

Чл. Внасянето на храна и напитки и консумирането им в кабинета е забранено.

Чл. При провеждането на лабораторни работи да се спазва строга дисциплина и порядък.

Чл. В кабинета да се работи само с исправна техника. Повредите да се отстраняват от упълномощено и правоспособно лице.

Чл. Да не свалят капаците на компютрите, принтери и другата техника в кабинета, особено когато са под напрежение.

Чл. При внезапно спиране на тока, при евентуално късо съединение и други подобни повреди компютрите и другата техника веднага се изключват.

Чл. При работа в компютърната зала трябва да се внимава за опасности, свързани с неизправности в електрическата инсталацията (оголени кабели, повредени контакти, електрически ключове, щепсели и др.).

Чл. След приключване на работа да се провери дали всеки компютър и друга техника са изключени.

Чл. Максимална продължителност на работа на учениците с персонални компютри е съгласно таблицата.

Клас	В деня		В седмицата	
	Работа в минути не повече от	Максимален брой занятия	Максимален брой занятия	Работа в минути не повече от
VIII - IX	40	2	6	240
X – XII	40	2	10	400

Чл. Не се разрешава провеждане на две последователни занятия без осигуряване на активна почивка между тях от 10-15 минути.

Чл. В междучасията да не се гледа в мониторите, за да отпочиват очите.

Чл. Работното място:

1. се оставя винаги в почистено състояние;

2. се почиства само при изключени компютри и друго оборудване.

Чл. Ученици, които имат здравословни проблеми с очите, се допускат до занимания с компютри след консултации с лекар офталмолог.

Чл. Най-малко един път в годината се извършва контрол от лекар офталмолог на зрението на учениците, които се обучават с персонални компютри.

Чл. Работата на учителите да съответства на разпоредбите на Наредба № 7 от 15 август 2005 г. за минималните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при работа с видеодисплеи (обн., ДВ, бр. 70 от 2005 г.).

Чл. Училищната мрежа и интернет се използват само за образователни цели.

Чл. Забранено е използването на мрежата за извършване на стопанска или незаконна дейност.

Чл. Забранено е извършването на дейност, която застрашава целостта на училищната компютърна мрежа или атакува други системи.

Чл. При възникване на аварийни ситуации:

1. се прилагат мерките, предвидени в аварийния план на просветното звено;
2. се предприемат адекватни действия за недопускане на злополуки и увреждане на здравето на присъстващите в кабинета;
3. незабавно се уведомява ръководството на учебното заведение;

Чл. При поражение от електрически ток се изключва захранването и се вземат мерки за освобождаване на пострадалия, по възможния най-бърз начин от напрежението, под което е попаднал. Ако пострадалият има собствено дишане и пулс, той се оставя да лежи с разкопчани дрехи, като му се осигурява достъп на чист въздух, към носа му се поднася памук, напоен с амоняк, а лицето му се измива или напръсква със студена вода. При необходимост се прилага изкуствено дишане. Незабавно се извиква медицинското лице в просветното звено и се телефонира на телефон 112.

Чл. При влошаване на здравословното състояние на ученик или нараняване се оказва долекарска помощ съгласно Правила за оказване на първа долекарска помощ (утвърдени със Заповед № РД 09-410 на МЗ и МТСГ от 1994 г., обн., ДВ, бр. 89 от 1994 г., Бюлетин „Безопасност на труда“ МТСГ-ГИТ, София, 1994 г.) от здравният персонал на учебното заведение. При необходимост се търси квалифицирана медицинска помощ на телефон 112.

Чл. Спазването на настоящите правила е задължително за всички. За неспазването им, включително и от учениците, всеки носи индивидуална отговорност.

ИЗВЪНУЧИЛИЩНА ДЕЙНОСТ.

Чл. (1) Ученически отдих и туризъм се провеждат в съответствие с разпоредбите на Наредба за детските и ученическите туристически пътувания с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование (обн., ДВ, бр.103 от 2016 г.).

(2) Организираните групови и индивидуални туристически пътувания с обща цена са пътувания (§ 1, т. 67 от допълнителната разпоредба на Закона за туризма):

1. по предварително изготвена програма, включваща комбинация от най-малко две от следните услуги:

- а) транспорт;
- б) настаняване;

в) други туристически услуги, които не са свързани с транспорта или настаняването и съставляват значителна част от пътуването, и

2. се предлагат или се продават на цена, която включва всички разходи, и

3. са за срок, по-дълъг от 24 часа, или включват настаняване за пренощуване.

Чл. Не са предмет на Наредбата за детските и ученическите туристически пътувания с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование (обн., ДВ, бр.103 от 2016 г.), инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование:

1. едnodневни екскурзии, които не са туристическо пътуване с обща цена, съгласно § 1, т. 67 от допълнителната разпоредба на Закона за туризма;

2. прояви в областта на науките и технологиите, изкуствата и спорта на общинско, областно, национално и международно ниво;

3. посещения на културни и групови прояви за деца и ученици (театър, кино, изложба, цирк, концерт и др.), когато не са организирани като туристическо пътуване с обща цена;

4. наблюдателни експедиции и учебни наблюдения, свързани с образователните функции на астрономическите обсерватории и планетариумите;

5. организиран от общините отдих на деца и ученици в собствени почивни бази.

Чл. (1) *(Чл. 15 на Наредба № 10 от 1 септември 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование - обн., ДВ, бр. 73 от 16 Септември 2016 г., изм., бр. 12 от 2017 г.)*

По време на учебната година в зависимост от темите в учебното съдържание учениците могат организирано да посещават различни културни и научни институции и прояви, като редът и начинът за тяхното организиране се определят в правилника за дейността на училището, както и да участват в различни организирани прояви или изяви, които не са предмет на уреждане в Наредбата за детските и ученическите туристически пътувания с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, съобразно личните си предпочитания и възможности.

(2) За провеждане на организираното посещение или проява/изява се изисква информирано съгласие на родителите/настойниците на учениците.

(3) За всяка организирана проява, изява или мероприятие, които не са предмет на уреждане в Наредбата за детските и ученическите туристически пътувания с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, директорът на училището представя предварителна информация в писмен вид за нейното провеждане на началника на регионалното управление по образованието, която задължително съдържа и информираното съгласие на родителите/настойниците на учениците.

(4) Организираната проява, изява или мероприятие се провежда, ако в 7-дневен срок от представяне на информацията по ал. 3 не е постъпило отрицателно мотивирано писмено становище от началника на РУО.

Чл. (1) За всяко туристическо пътуване директорът на просветното звено:

1. получава информацията по чл. 80 от Закона за туризма, надлежно входирана с придружително писмо от туроператор;

2. сключва договор с регистриран туроператор, вписан в Националния туристически регистър, с валидна към датата на туристическото пътуване застраховка "Отговорност на туроператора";

3. издава заповед за провеждане на туристическо пътуване;

4. организира и контролира:

а) информирането на родителите, настойниците или попечителите на децата или учениците или на лицата, които полагат грижи за дете, за провеждане на туристическото пътуване;

б) даването на съгласие в писмена форма от родителите, настойниците или попечителите или от другите лица, които полагат грижи за дете, за участие на детето или ученика в съответното туристическо пътуване;

в) провеждането на инструктаж на учениците и на техните родители, настойници или попечители или на лицата, които полагат грижи за дете, за безопасност и култура на поведение по време на туристическото пътуване. Инструктажът включва най-малко посоченото в Приложението;

5. заверява с подпис и с печат списък на децата или учениците с данни за трите им имена, дата и година на раждане, група или клас;

6. командирова служителите на институцията, определени за провеждането на туристическото пътуване;

7. изисква предоставянето на документ от личен лекар за всяко дете или ученик, удостоверяващ липсата на контакт със заразно болен и противопоказания за участие в туристическото пътуване, издаден не по-рано от 3 дни преди началото на организираното пътуване.

(2) За изпълнение на дейността по ал. 1, т. 4 директорът на просветното звено изпраща на родителите, настойниците или попечителите или на другите лица, които полагат грижи за дете, уведомление с приложена декларация и инструктаж по образец съгласно приложение № 2 на Наредбата за детските и ученическите туристически пътувания с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование. В случай на съгласие от тяхна страна уведомлението се подписва и се връща на директора на институцията, по чиято инициатива се провежда пътуването.

(3) Възникналите правоотношения между туроператора и служителите на просветното звено, определени като придружаващи лица при провеждането на туристическото пътуване, се уреждат с договор в писмена форма.

ЗАКОН ЗА ТУРИЗМА (обн., ДВ, бр. 30 от 2013 г., ..., посл. изм., бр. 75 от 2016 г.)

Чл. 80. (1) Туроператорът пряко или чрез туристически агент предоставя на потребителя информация в писмена форма или предоставена чрез брошура или публикувана на интернет страницата на туроператора и/или туристическия агент, която трябва да съдържа:

1. цената и начина на плащане, посочена и в български левове;

2. началната и крайната дата на пътуването;
3. началния, крайния пункт и маршрута на пътуването;
4. броя на нощувките, включени в туристическото пътуване;
5. мястото за настаняване, неговото местонахождение, категорията или степента на удобство и основните му характеристики - за всяка нощувка, ако има разлика в категорията на местата за настаняване; когато мястото на настаняване се намира на територията на друга държава - членка на Европейския съюз, информацията следва да включва съответната туристическа класификация съгласно правилата в съответната приемаща държава;
6. предвидените хранения, включени в туристическото пътуване;
7. минималния брой участници, когато такъв е необходим за осъществяване на пътуването, и краен срок за уведомяване на потребителя, когато този брой не е набран;
8. общи данни за паспортния и визовия режим, както и информация за медицинските и здравните изисквания, свързани с пътуването;
9. наименование на застрахователната компания, с която е сключен договорът за застраховка "медицински разходи при болест и злополука на туриста" по чл. 72, ал. 1;
10. вида на използваните транспортни средства;
11. размера на паричната сума или процента от цената, който трябва да бъде преведен по сметка, и срока за изплащане на остатъка;
12. невключените в цената такси, данъци и други разходи, които подлежат на покритие от потребителя на място;
13. наименование на застрахователната компания, с която е сключен договорът за застраховка по чл. 97, ал. 1;
14. възможността за сключване на допълнителен застрахователен договор за покриване на разходите в случай на отказ от пътуване от страна на потребителя и на разходите за съдействие, включително при репатриране, както и за случаите на злополука, болест или смърт.

(2) Предоставената от туроператора пряко или чрез туристически агент информация по ал. 1 трябва да бъде ясна, точна, пълна, четливо изписана и не трябва да въвежда в заблуждение потребителя.

(3) Туроператорът е обвързан с изложеното в информацията по ал. 1 и не може да я променя, освен в случаите, когато:

1. изрично е предвидена възможност за извършване на промени в нея и потребителят е уведомен писмено за тях преди сключването на договора;
2. промените са направени по писмено споразумение между страните.

(4) Туроператорът пряко или чрез туристически агент е длъжен да предостави преди сключването на договора на потребителя писмено или по друг подходящ начин информация за паспортния и визовия режим и сроковете за получаване на необходимите документи, както и информация за медицинските и здравните изисквания, свързани с пътуването и престоя.

Чл. Документацията за организираните детски и ученически пътувания се съхранява от администрацията на просветното звено - инициатор на пътуването, най-малко една календарна година от датата на приключването на пътуването.

Чл. (1) За персонал, обслужващ провеждането на туристическите пътувания, могат да се определят учители и други педагогически специалисти, възпитатели, психолози, педагогически съветници и медицински специалисти - по преценка на ръководителя просветното звено - инициатор на пътуването, а за туристически пътувания извън страната - и представители на съответния туроператор.

(2) За всяка група деца и ученици за туристическо пътуване се определят лица за ръководители на групата, като директорът на просветното звено определя едно от тях за главен ръководител на групата.

Чл. Ръководителите на туристическите пътувания, медицинският, педагогическият и останалият обслужващ персонал, както и представителят на туроператора носят отговорност за

опазване на живота и здравето на децата и учениците от момента на поемането им в сборния пункт, по време на пътуването и престоя им до връщането им на родителите, попечителите, настойниците или на лицата, които полагат грижи за детето.

Чл. Туроператорът съвместно с главния ръководител на групата предприемат мерки за опазване на живота, здравето и сигурността на децата и учениците в зависимост от специфичните условия на туристическото пътуване и мястото на провеждането му.

Чл. За участие в туристическите пътувания не се допускат деца или ученици, които са:

1. с декомпенсирани хронични заболявания;
2. контактни на заразни болести;
3. заболели от заразни болести;
4. ненавършили тригодишна възраст.

Чл. (1) Туристическите пътувания на деца и ученици с автобусен транспорт се извършват само в светлата част на денонощието.

(2) Маршрутът и времето за пътуването се съгласуват писмено в договора между туроператора и директора на просветното звено.

(3) По време на пътуванията по ал. 1 на децата и учениците се осигурява най-малко 8 часа нощувка в рамките на денонощието.

Чл. (1) Обучението по снежни спортове на деца и ученици се извършва от правоспособни ски учители, вписани в Списъка на правоспособните ски учители - част от Националния туристически регистър.

(2) Ски учителите са длъжни да съобразят физическата подготовка на децата и учениците спрямо сложността на ски пистата съгласно Наредбата за обезопасяването и информационната обезпеченост на ски пистите в Република България и за определяне правилата за безопасност върху територията на ски пистите и ски зоните и за организацията на работата на ски патрулите, (ДВ, бр. 9 от 2015 г.).

Чл. (1) За обучение по туризъм, водене на походи и екскурзионно летуване в планините се осигуряват правоспособни планински водачи, вписани в Списъка на правоспособните планински водачи - част от Националния туристически регистър.

(2) При провеждане на прояви с повече от 50 деца или ученици е задължително да има осигурен планински спасител.

Чл. Други извънучилищно мероприятие, извън посочените по-горе, се провеждат след издадена от директора писмена заповед, в която се определя план за провеждането му, лицата отговорни за провеждането на мероприятията и задълженията им за безопасното му провеждане.

Чл. Лицата от просветното звено, които водят групи ученици/деца на ученически отдих и туризъм, спортни игри, състезания и други извънучилищни дейности, отговарят за опазване живота и здравето на участниците в групата от поемането им в сборния пункт, по време на мероприятията и до връщането им в просветното звено или при родителите или настойниците им.

Чл. Преди провеждане на ученически отдих и туризъм, спортни игри, състезания и други извънучилищни дейности, отговорните за мероприятията лица от просветното звено:

1. запознават учениците/децата с маршрута и обектите, които ще бъдат посетени;
2. инструктират учениците/децата относно мерките за безопасност, които трябва да спазват като състезатели, участници в поход, занятие извън просветното звено, вкл. занятие сред природата, пешеходци или пътници в транспортни средства;
3. контролират безопасното поведение на учениците/децата.

Чл. При провеждане на общински, регионални и национални спортни състезания участващите ученици задължително преминават през медицински преглед, организиран от учителите по физическо възпитание или треньорите.

Чл. Учениците се допускат до производствено обучение след обстоен предварителен медицински преглед и заключение от службата по трудова медицина.

Чл. Учителите, които водят учениците на практика в предприятия:

1. запознават се със задълженията на всяка от страните по договора за осигуряване на безопасни и здравословни условия, при които ще работят учениците;
2. запознават учениците със задълженията, които имат и трябва да спазват по време на практиката;
3. контролират спазването на учебните програми за провеждане на производствено обучение;
4. отстраняват от работа ученици при констатиране на нарушения и уведомят незабавно ръководителя на предприятието;
5. следят и осигуряват спазване продължителността на работния ден;
6. не допускат провеждане на производствена практика извън предвиденото в учебната програма време;
7. следят и изискват по време на производствената практика учениците да бъдат снабдени с лични предпазни средства, специално работно облекло и обувки, каквито се ползват от работещите в предприятието
8. осъществяват постоянно наблюдение на учениците и изискват постоянно наблюдение на учениците и от компетентно лице/лица от предприятието;
9. не допускат възлагане на учениците несвойствена работа, която е в противоречие с учебните планове и програми.

Приложение

ИНСТРУКТАЖ

за безопасност и култура на поведение на учениците при провеждане на ученически туристически пътувания с обща цена

Учениците, участващи в туристически пътувания по чл. 2, ал. 1 от Наредбата за детските и ученическите туристически пътувания с обща цена, инициирани от институциите в системата на предучилищното и училищното образование, са длъжни да спазват следните правила за безопасност по време на пътуването и пребиваването в населените места и туристическите обекти, които се посещават:

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. По време на провеждането на туристически пътувания с обща цена учениците са длъжни:
  - а) да изпълняват разпорежданията на ръководителите на групата;
  - б) да бъдат подходящо облечени и екипирани според формата и характера на пътуването и неговата програма;
  - в) да информират незабавно ръководителите на групата при възникнали здравословни проблеми или инциденти;
  - г) да се движат в група, придружавани от учител;
  - д) да не се отделят от групата по никакъв повод без знанието на ръководителя на групата;
  - е) да не нарушават обявения ред за достъп и престой в съответния туристически обект/атракция;
  - ж) да решават всички възникнали спорове, недоразумения и проблеми с ръководителя на групата;
  - з) да пресичат улици само на определените за целта места;
  - и) да се отнасят с уважение към останалите участници в групата на пътуването, да се грижат един за друг и да си помагат при необходимост;
  - к) да спазват установената програма на пътуването и пребиваването;
  - л) да пазят имуществото в превозното средство, с което пътуват, както и в настанителната база, в която нощуват и се хранят.
2. По време на провеждането на туристически пътувания с обща цена на учениците е забранено:

- а) да носят и употребяват цигари, алкохол, наркотични и други психоактивни вещества;
- б) да влизат в конфликти и саморазправи с лицата, предоставящи съответна туристическа услуга, част от пътуването, както и с други външни за групата лица;
- в) да носят оръжие, както и други предмети, които са източник на повишена опасност.

II. ПОВЕДЕНИЕ В ПРЕВОЗНОТО СРЕДСТВО

На учениците се забранява:

- 1. Ставането по време на движение, освен ако има необходимост, за която следва да се информира ръководителят на групата.
- 2. Вдигането на шум.
- 3. Блъскането при качване и при слизане.

III. ПОВЕДЕНИЕ В ОБЕКТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ

На учениците се забранява:

- 1. Преминването през балконите от една стая в друга.
- 2. Вдигането на шум от 14,00 до 16,00 ч. и от 22,00 до 6,00 ч.
- 3. Използването на електроуреди.
- 4. Употребата на леснозапалими вещества.
- 5. Употребата на цигари, алкохол, наркотични и други психоактивни вещества.

ЗАПОЗНАТИ СМЕ И СМЕ СЪГЛАСНИ СЪС СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИНСТРУКЦИЯТА!

.....
*(подпис на родителя/настойника/попечителя/лицето,
което полага грижи за дете)*

.....
(подпис на ученика)